

DRAAIBOEK

Zorgnetwerkjes voor niet-begeleide minderjarigen

Een methodiek om het leren op school en de zoektocht naar passend werk te begeleiden

INHOUD

IN HET KORT

- Wat en waarom?
- Voor wie?
- Waar?
- Wanneer?

STAPPENPLAN ZORGNETWERKJES

- Het startpunt: een gevoelde nood
- STAP 1: Zorgnetwerkjes opstarten doe je met de jongere
- STAP 2: Het netwerk van de jongere in kaart
- STAP 3: Samen rond de tafel
- STAP 4: Het zorgnetwerkje opvolgen
- STAP 5: Een warme overdracht
- STAP 6: De adviesgroep
- Ja, maar... hoe de tijd vinden?

VDAB BETREKKEN OP SCHOOL

AANBEVELINGEN VOOR BELEID EN ONDERZOEK

HOE KWAM DIT DRAAIBOEK TOT STAND?

DANK

PRODUCTIE

Hub Ontwikkelen in Diversiteit

MET STEUN VAN:

Koning Boudewijnstichting: SD Worx Fonds

IN HET KORT

WAT EN WAAROM?

Zorgnetwerkjes brengen alle begeleiders van individuele niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) samen, over sectoren heen.

Zorgnetwerkjes hebben volgende **doelen**:

- samen de schoolcarrière, doorstroom naar de arbeidsmarkt, en het welbevinden van deze jongeren op langere termijn (ook 18+) en op maat ondersteunen
- samen oorzaken zoeken
- samen eenduidige begeleiding en advies verlenen

Aan de **jongeren** biedt zo'n netwerkje een warme en respectvolle omkadering, ruimte om samen uitdagingen en kansen te bespreken, een beter gevoel van welbevinden en meer schoolmotivatie, leerkansen gebaseerd op interesses en talenten, en toeleiding naar kwalitatieve opleidingen, school-werkcombinaties of de arbeidsmarkt.

Aan de **begeleiders** biedt zo'n netwerkje bewustwording over de complexe situatie waarin de jongeren zich bevinden, het samen signaleren en wegwerken van drempels, uitwisseling, inspiratie om de eigen begeleiding beter af te stemmen (expertise opbouwen), een overzicht over alle bestaande ondersteuning voor de jongeren, en een warme overdracht.

VOOR WIE?

Zorgnetwerkjes zijn bedoeld voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV).

Maar ze zijn er ook voor iedereen die zich professioneel inzet voor hun welzijn, leermotivatatie en -resultaten, en toeleiding naar passend werk.

WAAR?

Ieder zorgnetwerkje kan zelf beslissen hoe het zich organiseert. Wij deden dit **op scholen**, omdat in ons traject* de leerloopbaan centraal stond. Het kan echter ook vertrekken vanuit een overheidsinstelling of betrokken organisatie.

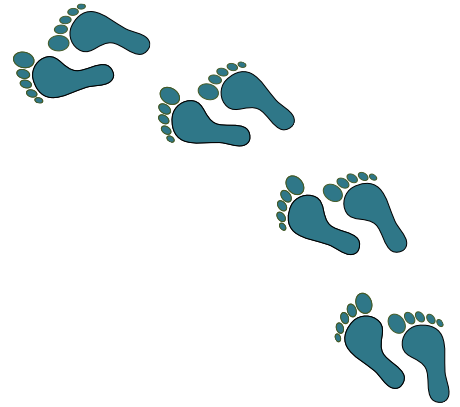
WANNEER?

Zodra de school, de opvanglocatie, of een andere instantie **de nood voelt** om samen met een niet-begeleide jongere en verschillende mensen die hem omringen, **van gedachten te wisselen en een toekomstplan uit te tekenen**. Idealiter start zo'n netwerkje op voor iedere NBMV, zodra deze op een school arriveert, ongeacht of er al noden zijn of niet.

*Zie 'Hoe kwam dit draaiboek tot stand?'

Ondersteuning die geen rekening hoeft te houden met artificiële barrières tussen sectoren, die ophoudt bij behoeften in plaats van bij leeftijdsgrenzen, en die de persoon centraal zet in plaats van het systeem.

STAPPENPLAN ZORGNETWERKJES

HET STARTPUNT: EEN GEVOELDE NOOD

Je werkt op één of andere manier als begeleider met een niet-begeleide minderjarige. Deze jongere heeft bepaalde noden om het leren op school goed te laten verlopen (bijvoorbeeld signalen rond motivatie, aanwezigheid, gedrag op school, persoonlijke situatie, ...). Misschien geeft hij of zij aan liever te willen werken dan op de schoolbanken te vertoeven. Je merkt deze noden op, maar jij en je organisatie of school kunnen hier onvoldoende aan tegemoetkomen. Dan is de tijd rijp om met een zorgnetwerkje aan de slag te gaan. Het initiatief kan je zelf opnemen, of je kan meteen iemand betrekken die daarbij kan helpen, zoals de voogd.

STAP 1: ZORGNETWERKJES OPSTARTEN DOE JE MET DE JONGERE

Voor je een zorgnetwerkje opstart, moet je natuurlijk de jongere meekrijgen. Zonder motivatie van de jongere zelf heeft het netwerkje weinig zin. Je eerste stap is daarom met de jongere in gesprek gaan, en uitleggen dat het geen 'straf' is. Dit gesprek zal vooral gaan over noden die de jongere ervaart en hoe een zorgnetwerkje daarbij kan helpen. Maar schenk meteen ook aandacht aan de dingen die wel goed lopen en put daar inspiratie uit. Lijst bijvoorbeeld de sterke punten van de jongere op.

DROOMSCENARIO

Wil je met de zorgnetwerkjes echt preventief aan de slag? In ideale omstandigheden krijgt IEDERE niet-begeleide minderjarige een zorgnetwerkje, of er nu noden zijn gesignaleerd of niet. Wanneer de nood voor het eerst wordt geuit, is het in feite al te laat. Steek je op regelmatige basis de koppen bij elkaar nog voor er echte problemen zijn gesignaleerd, dan werk je echt proactief, en kan er veel sneller worden bijgestuurd. Bij voorkeur voorzie je een 'light'-versie voor jongeren waarvan het traject vlotter verloopt en een intensievere versie voor wie dit stroever gaat.

TIPS VOOR EERSTE GESPREKKEN

Het is niet altijd eenvoudig om aan de jongere uit te leggen wat het zorgnetwerkje kan betekenen. Probeer hen heel laagdrempelig en met visuele ondersteuning te informeren over de verwachtingen en doelen.

Gebruik eventueel het sjabloon op p. 9. Het vraagt wat tijd bij de jongeren voor zij het potentieel van het zorgnetwerkje ten volle inzien en benutten.

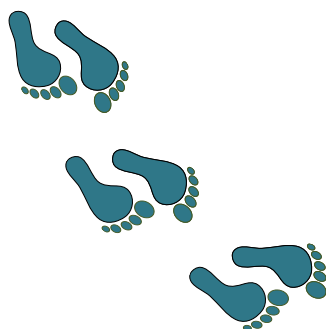

Soms geven jongeren sociaal wenselijke antwoorden. Om dit te omzeilen kan je afspreken buiten de school om te zorgen voor een meer ontspannen sfeer. Je kan ook een vertrouwenspersoon inschakelen.

In dit individuele eerste gesprek probeer je samen de noden en eventueel ook de toekomstperspectieven van de jongere in kaart te brengen. Zo heb je een concreet startpunt om anderen die jullie in het zorgnetwerkje willen betrekken te informeren en kan je bepalen wie dit best zijn. Dan zet je meteen de jongere centraal en geef je hem of haar de touwtjes in handen.

Gebruik het sjabloon op p. 10.

Het is belangrijk zorgnetwerkjes open te stellen voor álle niet-begeleide minderjarigen, inclusief jongeren die geen regulier schooltraject kunnen volgen of jongeren zonder papieren. Het zijn precies deze jongeren die weinig ondersteuning krijgen en extra baat hebben bij dit netwerk. Het zorgnetwerkje voor deze jongeren dient wel rekening te houden met de situatie en mag geen verkeerde verwachtingen creëren.

STAP 2: HET NETWERK VAN DE JONGERE IN KAART

Heb je de jongere mee en de aanleiding in grote lijnen op papier? Dan is de volgende stap alle ondersteuners in kaart brengen. Een zorgnetwerkje kan er voor iedere individuele jongere anders uitzien. Sommigen gaan bijvoorbeeld naar een psycholoog, anderen krijgen hulp bij een jeugdwerkorganisatie, nog anderen hebben een korte lijn met de familie in het land van herkomst, enzovoort. Wie de jongere in het netwerkje wil, hangt soms af van de vertrouwensband tussen de jongere en deze personen.

Bevraag bij de jongeren zelf wie hen allemaal ondersteunt, en vraag eventueel om aanvullingen bij de voogd of begeleiders in het opvangcentrum. Zij hebben hier meestal een goed zicht op. Iedereen die de jongere ondersteunt of begeleidt komt in aanmerking, maar betrek minimum de sectoren onderwijs, welzijn, en arbeid, maar ook de voogd en woonbegeleider(s). Vergeet zeker ook de begeleiders niet die pas vanaf 18 jaar op het toneel verschijnen. Hen betrekken is cruciaal voor een warme overdracht.

Mogelijk krijgt de jongere begeleiding van een vervolgschoolcoach, een leerlingenbegeleider, een buddy, de voogd, een maatschappelijk assistent, het CLB, CAW, de opvanglocatie, Minor Ndako, Pleegzorg, MindSpring, JES (o.a. trajecten POWER en NAFT), VDAB, Groep Intro (o.a. NAFT), enzovoort.

Nodig indien mogelijk ook het gezin in het land van herkomst online uit. Als er belangrijke toekomstbeslissingen worden genomen, riskeer je anders dat de jongere later, op aanraden van de familie, op een beslissing terugkomt.

Betrek zeker een tolk. Je kan een beroep doen op de dienst Sociaal Tolken & Vertalen van het Agentschap Integratie & Inburgering (AgII). Sommige vertaal- en tolkopleidingen in het hoger onderwijs bieden dit ook aan.

Gebruik het sjabloon op p. 11.

TIP VOOR SCHOLEN

Heb je als school weinig ervaring met niet-begeleide minderjarigen en worstel je met een goede begeleiding ervan? Vraag eventueel raad bij collega's in OKAN-scholen. Zij hebben vaak al heel wat expertise opgebouwd.

STAP 3: SAMEN ROND DE TAFEL

Heb je een zicht op de begeleiders en ondersteuners van de jongere? Leg hen dan uit waarom je graag dit netwerkje wil opzetten en wil samenwerken. Geef de noden aan die de jongere heeft en waarom jij en jouw organisatie of school deze niet alleen kan oplossen. Daar zit immers de motivatie om aan het netwerkje deel te nemen. Start hier vroeg genoeg mee, want een gezamenlijk moment vinden kan een uitdaging vormen wegens drukke agenda's.

Het belangrijkste doel van dit gesprek is samen een actieplan rond welbevinden, schoolcarrière en toeleiding naar werk opstellen. Je vertrekt vanuit de hulpvraag die je op voorhand met de jongere hebt gemaakt en beschrijft samen de huidige situatie. Vervolgens stel je concrete doelen en een plan van aanpak op. Door dit samen te doen, ben je zeker dat deze acties gedragen worden door het hele zorgnetwerkje. Een individueel handelingsplan is een nuttige tool om hierbij te gebruiken.

Gebruik eventueel het sjabloon op p. 12.

Probeer een zicht te krijgen op de opties die de jongere heeft. Er zijn zoveel initiatieven en programma's die kunnen helpen dat je het overzicht snel kwijt raakt. Samen kunnen jullie dit overzicht wel bewaren. Het is ook een verademing voor de jongere om duidelijk te weten met welke vraag hij of zij bij welke ondersteuner terecht kan. Stel hiervan een helder lijstje op.

Het actieplan kan verschillen van persoon tot persoon, afhankelijk van de noden die er zijn. We geven hier een lijstje van mogelijke onderdelen van het plan:

- Noden en oorzaken scherp krijgen.
- Een toekomstvisie opstellen en het stappenplan om daar te geraken.
- Doorverwijzing. Heeft niemand in het zorgnetwerkje een oplossing voorhanden, maar vinden jullie deze wel bij een externe partner? Neem dan een signaal- en doorverwijsfunctie op.
- Drempels voor de jongere aanpakken. Breng deze in kaart en bekijk samen wie welke drempels kan helpen wegwerken. Soms kan het signaleren hiervan voldoende zijn om bepaalde diensten of initiatieven ook voor deze jongeren toegankelijk te maken. Een andere optie is sensibilisering. Sommige vervolgscholen hebben bijvoorbeeld weinig ervaring met niet-begeleide minderjarigen en kunnen tips gebruiken om dit goed aan te pakken. Voor hen vormt een zorgnetwerkje een grote meerwaarde.

TIPS BIJ HET OPSTELLEN VAN EEN ACTIEPLAN

Het is erg belangrijk dat de uitkomst van je overleg actiegericht is. Als je zorgnetwerkje een praatbarak wordt, zal het niet overleven.

Overdrijf niet met het aantal acties. Selecteer er maximum 3. Beter 1 actie die goed is uitgevoerd, dan 5 oppervlakkige acties zonder effect.

Stap af van probleemgericht denken en buig dit om naar oplossingsgericht handelen.

Gebruik hiervoor bijvoorbeeld het handelingsgericht werken als richtlijn (Handelingsgericht werken. Samenwerken aan schoolsucces. 2018. Noëlle K. Pameijer, Anneleen Denys, Benedikte Timbremont, Hugo Van de Veire).

Ken je de Keuzewijzer voor jongeren vanaf 18 jaar van IN-Gent? Hierin staat een handig overzicht van mogelijkheden voor OKAN-leerlingen.

www.in-gent.be/voor-anderstalige-nieuwkomers/onderwijs/zoek-je-een-school/voor-jezelf

Vertrek vanuit de sterke punten en talenten van de leerling en start zo met een positief verhaal. Eventueel kan je gebruik maken van de game Kr8cht! (zie kr8cht.be).

Drempels signaleren helpt. Tijdens ons traject signaleerden we aan VDAB de drempel van de COVAAR-test bij OriëntatieWerkt en deze voorwaarde werd aangepast. Jobteam Gent is leeftijdsgebonden (vanaf 18 jaar), maar is bereid samen met andere partners een werking op te zetten rond minderjarigen.

STAP 4: HET ZORGNETWERKJE OPVOLGEN

Het is van essentieel belang dat het niet bij één ontmoeting blijft. Stel duidelijke doelen in de tijd en spreek van bij het begin af wanneer jullie terug contact opnemen en wie hiervoor verantwoordelijk is. De trekker van het netwerkje neemt de taak op zich om iedereen te updaten en te checken of alles volgens plan blijft verlopen. Evalueer af en toe ook samen waar jullie staan.

Het onvoldoende OPVOLGEN is een bekende valkuil voor zorgnetwerkjes. Zorg voor een duidelijke rolverdeling. Het belangrijkste is af te spreken wie het voortouw neemt. De trekker van het zorgnetwerkje bewaakt immers de opvolging. Dit kan eventueel ook een beurtrol zijn.

Probeer het zorgnetwerkje in leven te houden zolang het nodig is, dus totdat je aanvoelt dat de jongere dit niet langer nodig heeft.

TIP BIJ EEN WARME OVERDRACHT

Overweeg een online gedeeld dossier dat door alle partners in het zorgnetwerkje geraadpleegd kan worden, om deze overdracht te ondersteunen.

STAP 5: EEN WARME OVERDRACHT

In een droomscenario worden deze jongeren over een langere periode door dezelfde mensen opgevolgd. De realiteit van organisaties, programma's, schoolwissels, verhuizingen en dergelijke is echter anders. Er zijn heel vaak wissels bij begeleiders. Dit is één van de redenen om een zorgnetwerkje op te zetten: een warme overdracht verzekeren. Vooral het moment waarop de jongeren 18 jaar worden is een aandachtspunt, omdat er dan enerzijds veel hulp wegvalt en er anderzijds veel wissels gebeuren.

Een rode-draad-figuur kan hieraan tegemoetkomen, maar is niet zo makkelijk te realiseren zonder extra steunmaatregelen. Rode-draad-figuren werden eerder al ingezet bij Routeplanner, een tijdelijk initiatief van Topunt, waarin zij kwetsbare leerlingen van A tot Z opvolgden. Het gaat om

“een persoon die de leerlingen begeleidt om een leertraject op maat aan te bieden om schooluitval uit te sluiten. Heel wat leerlingen wisselen van school tijdens het leertraject en missen een constante in de begeleiding. Deze persoon bouwt een netwerk op tussen de verschillende scholen, ouders, leerlingen en andere betrokkenen en behoudt de continuïteit in de begeleiding van de leerling.”

topuntgent.be/projecten/routeplanner/about.php

STAP 6: DE ADVIESGROEP

Loopt je zorgnetwerkje vast? Zijn er structurele problemen waar je zelf geen impact op hebt? Heb je signalen voor het beleid? Neem dan contact op met de adviesgroep. Deze groep bestaat uit mensen van Stad Gent, SOI, UGent, Reno, en IN-Gent en zette de lijnen uit voor dit traject.

JE KAN CONTACT OPNEMEN MET:

- Delarue Steven:
Steven.Delarue@stad.gent
- Danel Kristel:
Kristel.Danel@stad.gent

Bedoeling van deze adviesgroep is dat zij de noden van de zorgnetwerkjes verzamelen en hier stilaan meer expertise over verzamelen. Zij hebben hiervoor de casussen uit de afzonderlijke netwerkjes nodig. Op basis van de opgebouwde expertise kunnen zij andere netwerkjes verder helpen wanneer zij gelijkaardige drempels signaleren.

JA, MAAR... HOE DE TIJD VINDEN?

Zorgnetwerkjes, ja dat klinkt goed, maar... Waar vind je de tijd? Dit is de grootste drempel.

Ook al zijn alle partijen waarmee we in gesprek gingen enthousiast over het idee, niemand van de begeleiders denkt ruimte te hebben om zorgnetwerkjes te trekken. Idealiter wordt er een coördinator voor de zorgnetwerkjes voorzien, iemand zoals de eerder genoemde rode-draad-figuur. Dit kan bijvoorbeeld de voogd zijn. Stagairs uit het hoger onderwijs kunnen eventueel deze figuur assisteren.

Toch lijkt een zorgnetwerkje tijdrovender dan het is. Waar bijvoorbeeld een vervolgschoolcoach of woonbegeleider nu vaak alle partijen (voogd, school, ...) apart spreekt, en zelf probeert de puzzel van deze gesprekken te leggen, kan je dit in een zorgnetwerkje combineren. Zo bespaar je dus tijd, in plaats van die te verliezen.

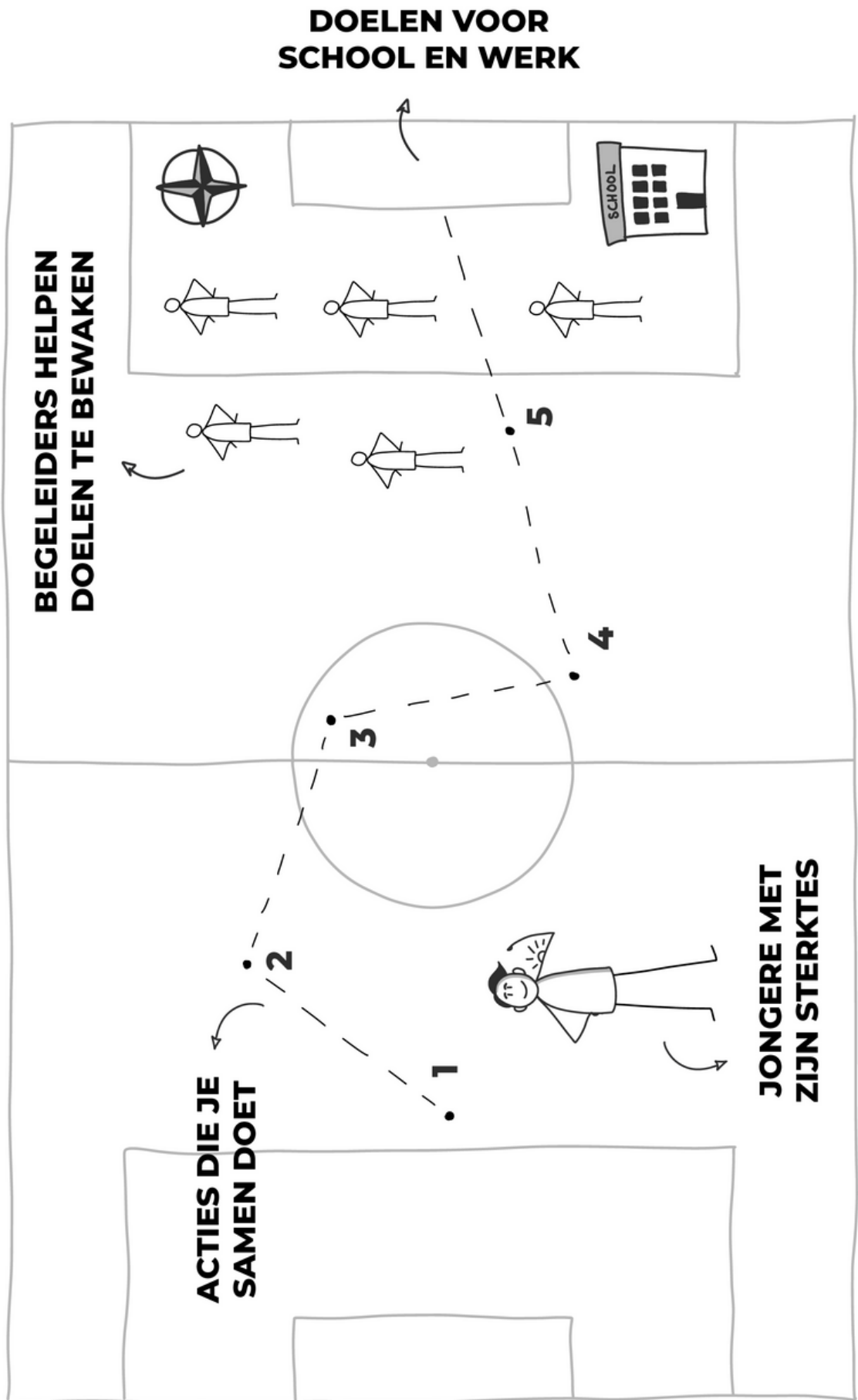
De nood aan ondersteuning (financieel, mankracht, ...) als de zorgnetwerkjes effectief gerealiseerd moeten worden, dringt zich echter op. In onze beleidsaanbevelingen leggen we hierop ook de nadruk. Deze aanbevelingen werden in december 2022 gepresenteerd op het kernteam Lokaal Sociaal Beleid in Gent.

DROOMSCENARIO

In de ideale situatie heeft de adviesgroep ook ruimte om scholen te sensibiliseren, zodat zij hun werking beter leren afstemmen op niet-begeleide minderjarigen. Zij kunnen ook de terugkoppeling naar het beleid verzorgen, waardoor nieuwe structurele oplossingen en ondersteuning gezocht kan worden.

ZORGNETWERKJES

De voetbalmetafoor kan helpen de zorgnetwerkjes uit te leggen (gebaseerd op methodiek Team of Life).

DE JONGERE

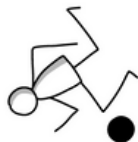
Wat beïnvloedt het schoolleven?
Noteer zowel positieve als negatieve zaken. Formuleer aan het einde de hulpvraag.

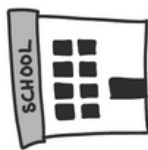
MENTAAL WELZIJN

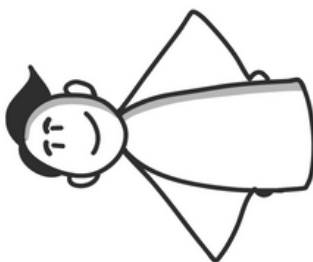
GEZONDHEID

VRJE TIJD

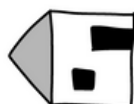

ONDERWIJS

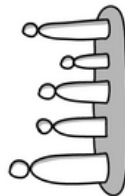

Naam:

.....

WOEN

FAMILIE

WERK

FINANCIEEL

INBURGERING

VRIENDEN EN NETWERK

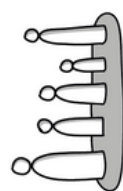
Hulpvraag:

HET NETWERK

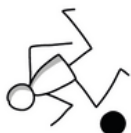
Wie begeleidt de jongere reeds in onderstaande domeinen?
Welke hulp is nog niet beschikbaar maar wel wenselijk? Vul zelf aan.

In de zorgnetwerkjes betrek je minimaal de omkaderde sectoren.
Markeer wie je gaat betrekken.

CLB:

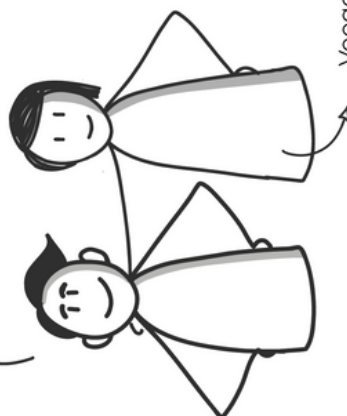

FAMILIE

VRJE TIJD

Jongere:

Voogd:

VRIENDEN EN NETWERK

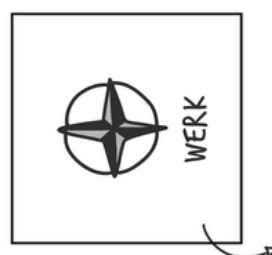

INBURGERING

Buddy:

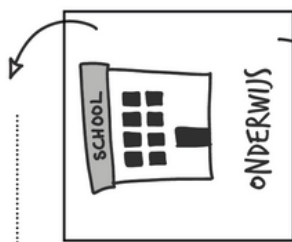

FINANCIEEL

VDAB-er:

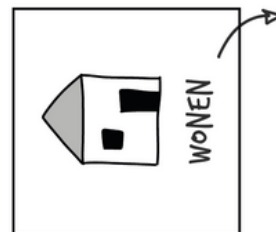
Leerlingenbegeleider:

Vervolgschoolcoach:

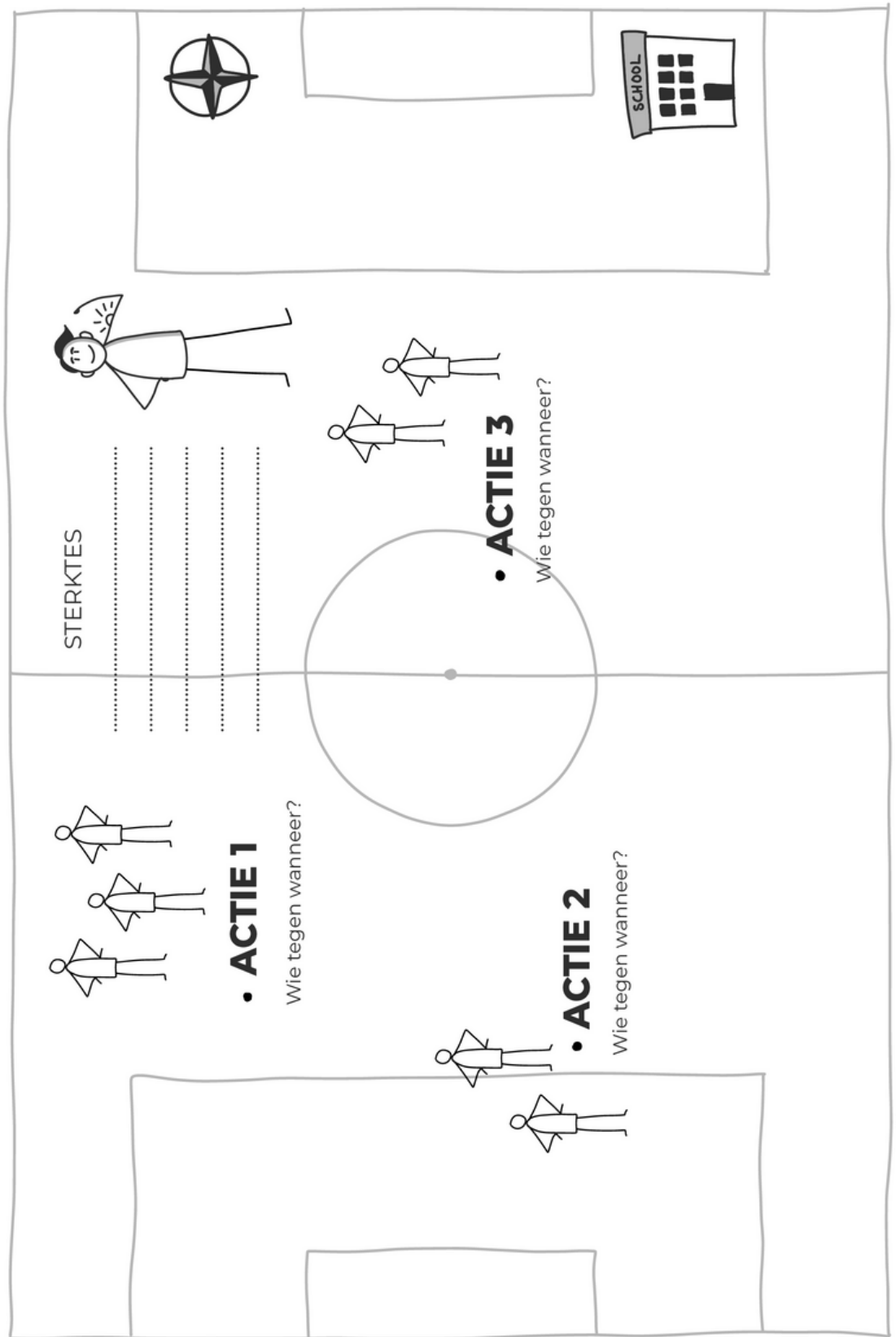
GEZONDHEID

Begeleider:

DOELEN EN ACTIES

Schrijf rechts een of meer doelen voor de school- en werkcarrière. Noteer welke acties daarvoor nodig zijn.
Welke speler doet wat om doel te treffen? Welke sterktes heeft de hoofdspeler (jongere)?

STERKTES 	
--	---

VDAB BETREKKEN OP SCHOOL

WERKING VAN VDAB

Uit de experimenten en bevestigingen van ons traject bleek dat de werking van VDAB nog niet bij alle OKAN-scholen en vervolgschoolcoaches gekend is. Er valt ook veel meer uit een onderlinge samenwerking te halen.

Voor de doelgroep van niet-begeleide minderjarigen is vooral de **dienst intensieve dienstverlening voor anderstaligen** relevant. Deze dienst ondersteunt anderstaligen met een grote afstand tot werk bij het vinden van een duurzame tewerkstelling.

Dit gebeurt op verschillende manieren:

- **Oriënteren** (waar komt de jongere vandaan, wat kan hij/zij goed, wat wil hij/zij doen) en samen een **stappenplan** opstellen. Daarbij wordt ernaar gestreefd een realistisch doel op korte termijn en een op lange termijn te bepalen. Er gebeuren doorverwijzingen naar gepaste opleidingen, zowel voor Nederlands als naar beroepsopleidingen.
- **Ondersteunen** bij het zoeken naar een job, het opstellen van een CV, het verbeteren van digitale vaardigheden, het lezen van vacatures en leren hoe je die zelf kan opzoeken en interpreteren.
- **Voorstellen van werkplekleren** aan de werkzoekende en aan de mogelijke werkgever.
- **Werken aan attitudes** die nodig zijn om een job te vinden en te houden.

Indien het om medische, mentale, psychische of sociale redenen moeilijk is om direct in het normale economische circuit aan de slag te gaan:

- In kaart brengen van mogelijkheden en beperkingen en **aanvragen van een screening om een ticket voor maatwerk te bekomen**. Met dit ticket kan er worden doorverwezen naar de juiste diensten om te ondersteunen bij het vinden van een job (vaak Gespecialiseerd Team Bemiddeling).

WAT KAN EEN SCHOOL VOOR VDAB DOEN?

Het is voor VDAB niet altijd makkelijk kwetsbare jongeren zoals niet-begeleide minderjarigen te bereiken en hen na een eerste contact te blijven terugzien. Scholen kunnen VDAB ondersteunen door de jongeren op de schoolbanken al in contact te brengen met de organisatie. Zo verkleint de drempel bij de jongeren om werk te zoeken.

WAT KAN VDAB VOOR EEN SCHOOL DOEN?

1

Wil je graag weten wat VDAB allemaal te bieden heeft voor NBMV en andere leerlingen?

Vraag dan een infosessie voor scholen aan waarin alle relevante dienstverlening van VDAB aan leerlingen wordt uitgelegd.

Zo'n infosessie heeft als doelgroep **17- en 18-jarigen** die ervoor kiezen na OKAN niet naar het reguliere onderwijs door te stromen, maar **werk te zoeken**. Via deze sessie leren de leerlingen de werking van VDAB al kennen terwijl ze nog in de OKAN-klas zitten. Er kunnen vragen over VDAB of over arbeid in België aan bod komen (alle mogelijke opties, vakantiejob, ...).

Daarnaast biedt VDAB ook een aantal **workshops** aan:

- CV maken
- Vacatures zoeken en solliciteren
- Opleiding volgen bij VDAB

Werk je op een school? Dan kan je ook zelf deze workshops geven met materiaal van VDAB. Vraag ernaar bij contactpersoon Els.

Timing: bij voorkeur in het 2e trimester.

2 Heeft een leerling nood aan individuele begeleiding in toeleiding naar werk of aanvraag van een VDAB-opleiding?

Deze vragen kan de dienst intensieve dienstverlening voor anderstaligen zelf opnemen of er kan worden doorverwezen naar een partner zoals Jobteam, of Etappe 9000 (Compaan).

Locatie: Gesprekken kunnen plaatsvinden bij VDAB (VAC of Kongostraat), op school, in een opvanglocatie, in de werkwinkel te Eeklo, ...

Timing: doorlopend aanbod gedurende het hele jaar, volgens de nood van de jongeren.

Opvolging: In het verleden is gebleken dat een goede opvolging van de jongeren niet eenvoudig is. Sommigen haken na een tijdje af, worden uit het oog verloren, ... Hierover zijn duidelijke afspraken nodig tussen de doorverwijzer en de VDAB-medewerker.

CONTACTPERSOON

Els Verstraete:

els.verstraete@vdab.be

VDAB EN SCHOLEN

SAMEN VOOR NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGEN

- Contactpersoon bij VDAB rond anderstaligen met een grote afstand tot werk, waaronder NBMV, is Els Verstraete (els.verstraete@vdab.be, 0471 51 23 88). Je kan met haar contact opnemen voor o.a. onderstaande zaken:
- Wil je graag weten wat VDAB allemaal te bieden heeft voor NBMV en andere leerlingen? Vraag dan een **infosessie** voor scholen aan waarin alle relevante dienstverlening van VDAB voor leerlingen wordt uitgelegd.
- Wil je je leerling ondersteunen in de overgang naar werk of een opleiding bij VDAB? Betrek VDAB dan **vanaf april om regelmatig met de leerling** samen te zitten.
- Heb je je leerling aangemeld voor **OriëntatieWerkt**, maar kwam deze niet in aanmerking? Er zijn nog **andere trajecten** mogelijk. Neem zeker terug contact op.

AANBEVELINGEN VOOR BELEID EN ONDERZOEK

THEMA 1:

Intrinsieke motivatie bij niet-begeleide minderjarigen om naar school te gaan

VOOR BELEID

Zoek samen met de jongeren naar mogelijkheden om onderwijs en geld verdienen te combineren.

WANT:

Geld verdienen is voor de jongeren vaak een prioriteit, een diploma behalen niet. Verdienen kan een hefboom vormen voor schoolmotivatie.

Zet in op maatwerk en flexibiliteit voor de schoolcarrière.

WANT:

Er zijn veel drempels in het schoolsysteem die het leren van de jongeren in de weg staan.

Voorzie NAFT-trajecten voor anderstaligen.

WANT:

OKAN-ers krijgen geen toegang tot NAFT-trajecten, maar hebben er wel baat bij.

Zorg eerst voor welzijn en slaap, daarna pas voor schoolprestaties.

WANT:

De jongeren kampen met slaapproblemen, trauma, ... en dit staat het leren in de weg.

Sensibiliseer scholen in de nabijheid van de verblijfplaats van de jongeren om hen te ontvangen.

WANT:

De jongeren voelen zich gedemotiveerd als ze lang onderweg zijn naar school.

Informeer de jongeren goed over het Groeipakket en terugvordering bij B-codes én laat het Groeipakket preventief inhouden.

WANT:

Nu wordt het Groeipakket achteraf teruggevorderd. Dit leidt tot onaangename verrassingen en mogelijk schulden voor de jongeren. Het Groeipakket kan de jongere extra motiveren voor school.

VOOR SCHOOLBELEID

Experimenteer op school met informeel en praktijkgericht leren.

WANT:

De jongeren vinden meer aansluiting bij deze vorm van leren dan bij het zitten op de schoolbanken.

Waardeer op school expliciet de kennis & vaardigheden van de jongeren: meerdere talen, beroepscompetenties, vooropleiding in een ander land, etc. (vb. in een portfolio).

WANT:

De jongeren zitten vol talenten maar ons schoolsysteem waardeert deze niet altijd. Hierop inzetten verhoogt het welbevinden en werkt stimulerend.

Voorzie op school initiatieven om te werken aan een sociaal netwerk (vb. meter/peter).

WANT:

Een sociaal netwerk ontbreekt vaak en werkt bevorderend voor de schoolmotivatie.

VOOR ONDERZOEK

In kaart brengen van goede praktijken. Welke flexibele programma's, initiatieven voor het opbouwen van sociale netwerken, etc. specifiek voor niet-begeleide minderjarigen werken goed in andere steden/in het buitenland?

Hoe/welke vrienden-netwerken bouwen NBMV op? (via school, opvang, vrije tijd, ...)

Aansluiten bij onderzoek over slaap bij anderstaligen (nog niet rond deze subgroep).

THEMA 2:

Geen VOORoordelen meer over de jongeren bij leerkrachten én henzelf

VOOR BELEID

Sensibiliseer en professionaliseer scholen en leerkrachten rond het inzetten op meertaligheid op school en in de klas.

WANT:

Rond meertaligheid is zeer veel materiaal ontwikkeld, en dit vormt een sleutel voor wederzijds respect en begrip.

Voorzie een referentiekader voor leerkrachten. Zo geef je hen de mogelijkheid inzicht te krijgen en zich in te leven in de positie van de jongeren.

WANT:

Leerkrachten hebben, zeker bij de start, vaak geen ervaring met niet-begeleide minderjarigen. Inzicht en inlevingsvermogen kunnen vooroordelen wegnemen.

Werk aan attitudes, vb. door leerkrachten ruimte te geven voor experiment of door video-analyse.

WANT:

Door kleine dingen uit te proberen kan je grote inzichten krijgen.

VOOR ONDERZOEK

Welke beeldvorming heerst bij leerkrachten over de jongeren en vice versa in Gent/Vlaanderen?

Hoe kijken NBMV's terug op hun leerloopbaan? Bv. in samenwerking met documentairemaker.

Ontwikkelen van een (gids met) methodieken voor leerkrachten ter ondersteuning om vooroordelen te leren loslaten.

THEMA 3:

AFSTEMMING en COMMUNICATIE
tussen alle betrokken actoren

VOOR BELEID

Voorzie een workflow voor scholen om NBMV doorheen de schoolloopbaan te leiden: wat kunnen scholen zelf doen, en waarvoor kunnen ze elders terecht?

WANT:

Er zijn meer hulpmogelijkheden dan scholen vaak weten. Het overzicht ontbreekt. Zowel de scholen als de jongeren zelf zouden zo'n overzicht kunnen gebruiken.

Verzeker een ononderbroken en langdurige opvolging voor de jongeren (welzijn, school, werk, ...), ook 18+.

WANT:

Na hun 18 jaar valt bijna alle ondersteuning weg. Begeleiding is ook versnipperd in tijd en tussen sectoren.

Faciliteer samenwerking, bijvoorbeeld door het opzetten van zorgnetwerken rond de jongeren waarin alle begeleiders (welzijn, wonen, school, voogd, ...) afstemmen.

WANT:

Versnippering in begeleiding zorgt voor tegenstrijdige adviezen.

Betrek ouders (ook in het land van herkomst) bij het leertraject van de jongeren.

WANT:

Familie is belangrijk voor de jongeren, en deze betrokkenheid kan heel stimulerend werken.

Ondersteun voogden met methodieken om de leerloopbaan goed op te volgen.

WANT:

Voogden staan dicht bij de jongeren en hun leren, maar missen handvaten om dit goed aan te pakken.

Zorg voor aangepaste psychologische steun op het hele continuüm, inclusief psychiatrie (zowel ambulante als residentiële).

WANT:

Er heerst een groot taboe rond psychologische steun, maar er is echt een grote nood aan. Het is de basis om ook aan andere problematieken te werken.

VOOR ONDERZOEK

In kaart brengen van veel voorkomende ideeën en visies bij familieleden over het onderwijs traject van de jongeren.

Realist evaluation doen op het geplande experiment rond zorgnetwerken (meenemen van sociale, politieke, en theoretische context).

THEMA 4:

Een waaier aan KEUZEMOGELIJKHEDEN
in studies voor ex-OKAN-ers

VOOR BELEID

Voorzie oriëntatietrajecten en
flankerend aanbod bij duaal leren.

WANT:

*Er is een hoge drempel voor duaal leren
bij deze jongeren, terwijl zij er juist veel
baat bij zouden hebben.*

Informeer de jongeren zeer grondig
(herhaaldelijk en met een tolk) over de
mogelijkheden.

WANT:

*Jongeren geven vaak aan dat ze niet
geïnformeerd zijn of beperkte opties
hadden, vb. slechts tussen 2 scholen
kunnen kiezen.*

Bewaak de opvolging op lange termijn
rond onderwijsloopbanen van NBMV.

WANT:

*Nu is er versnippering in de opvolging
van deze loopbanen en dit leidt tot
veranderlijke oriëntatie.*

Ontwikkel een duidelijk overzicht van de
financiële consequenties van studiekeuzes in
de eigen taal.

WANT:

*Ondanks het feit dat ze herhaaldelijk
geïnformeerd worden, komen ze vaak
voor financiële (onaangename)
verrassingen te staan.*

VOOR ONDERZOEK

Wat is de rol van anderstaligheid
in buitengewoon onderwijs: hoe
ga je ermee om? Hoe verhoudt
zich dit tot trauma?
-> groeiende problematiek door
hervorming in onderwijs.

Heeft de overgang naar duaal leren
impact op onderwijsloopbanen van
nieuwkomers?
-> Dit zal ingevoerd worden en zal
geëvalueerd moeten worden.

In welke mate zijn schakelklassen een
antwoord op de moeilijke afstemming
OKAN - vervolgonderwijs/ werk?

In kaart brengen van de
mogelijkheden in studiekeuze
voor NBMV, welke studiekeuzes
ze effectief nemen, en welke
drempels ze per onderwijsniveau
ondervinden.

Is er nog plaats voor minder
geschoolde NBMV in het hervormde
onderwijssysteem?

Hoe voelen jongeren zich bij
oriëntatie naar buitengewoon
onderwijs?

HOE KWAM DIT DRAAIBOEK TOT STAND?

Dit draaiboek werd ontwikkeld in een innovatietraject van de Hub Ontwikkelen in Diversiteit.

1) WAT IS DE HUB ONTWIKKELEN IN DIVERSITEIT?

De innovatiehub wil diversiteit optimaal benutten om op een duurzame manier ontwikkelings- en toekomstkansen te vergroten voor alle kinderen, jongeren en volwassenen in Gent. Hiermee streven we naar gelijkwaardigheid, sociale gelijkheid, en rechtvaardigheid.

De hub is een ruimte om innovatieve ideeën te laten proefdraaien in kortlopende experimenten. We helpen Gentse partners om aan de slag te gaan met complexe uitdagingen rond ongelijkheid in onderwijs, waarbij samenwerking een noodzaak is om tot oplossingen te komen. Zo start een innovatietraject. Na de verkenning van de uitdaging, sprokkelen we ideeën. Op het einde van het traject wordt er een experiment (een initiatief, een dienst, een tool, een samenwerkingsverband,...) uitgevoerd en ontvangen alle geïnteresseerden de lessen die we hieruit leren. Zo hopen we de overtuigingen, de visie en het beleid op diversiteit en leren te beïnvloeden.

Alle initiatieven komen tot stand in co-creatie en door kruisbestuiving van kennis en ervaringen. Daarbij kunnen de Gentse hogeronderwijsinstellingen, Stad Gent, Gentse burgers, instellingen en organisaties betrokken zijn. De hub is een initiatief van het Steunpunt Diversiteit en Leren (Universiteit Gent) en het Onderwijscentrum Gent (Stad Gent).

2) WAT GEBEURDE ER IN HET INNOVATIETRAJECT ROND NBMV?

Het initiatief rond de zorgnetwerkjes groeide uit een breder innovatietraject dat opstartte in maart 2021. Daarin streefden we 4 doelstellingen na:

- **Intrinsieke motivatie** bij niet-begeleide minderjarigen om naar school te gaan
- Geen **vooroordelen** over de jongeren, bij leerkrachten én bij NBMV zelf
- **Afstemming** en **communicatie** tussen alle betrokken actoren
- Een waaier aan **keuzemogelijkheden** (studies) voor ex-OKAN-ers

Met een groepje geëngageerde partners doorliepen we enkele workshops waarin we:

- de uitdaging in kaart brachten en domeinen waarin we verandering willen zien, vastlegden
- een stakeholderanalyse maakten
- een co-creatiedag met de jongeren zelf deden

De vaste partners bestonden uit: Onderwijscentrum Gent, IN-Gent, Stedelijke Opvanginitiatief Gent, Opvangcentrum Gent (Reno), CESSMIR (UGent) en het Steunpunt Diversiteit en Leren (UGent).

3) WAT GEBEURDE ER ROND DE ZORGNETWERKJES VOOR NBMV?

Met steun van het SD Worx Fonds van de Koning Boudewijnstichting ontstond de mogelijkheid één idee uit het innovatietraject verder uit te werken: zorgnetwerkjes voor NBMV.

Er vonden 2 brainstormoefeningen plaats met stakeholders. Daaruit kwamen enkele principes die in dit document verwerkt zitten.

In het voorjaar van 2022 probeerden twee vervolgschoolcoaches en een voogd zorgnetwerkjes uit in 3 Gentse scholen. Hierin werd zowel de focus gelegd op acute problemen (overmatig gamen, gezonde voeding, ...) die het leren en schoolmotivatie in de weg staan, als op de langetermijnplanning van de school- en werkloopbaan.

Dit draaiboek werd gepresenteerd op de afsluitende inspiratiedag van het traject op 13 december 2022.

Alle materialen, presentaties en verslagen van het traject zijn ter beschikking via ontwikkelenindiversiteit.be/traject-nbmjv

DANK

Dit draaiboek kwam tot stand met de steun van de Koning Boudewijnstichting, SD Worx Fonds.

Hartelijk dank aan iedereen die dit traject mee mogelijk maakte: de trekkersgroep, de jongeren, de brainstormers, de stuurgroep en medewerkers van de Hub Ontwikkelen in Diversiteit.

Speciale dank aan Steven Delarue en Floor Verhaeghe voor hun sterke betrokkenheid, input en steun.

© De Hub Ontwikkelen in Diversiteit
2022
Sint-Hubertusstraat 8
9000 Gent
iris.vandevelde@ugent.be
e.dierickx@ugent.be
sofie.beunen@ugent.be